

**FUTBOL MASHG‘ULOTLARIDA ZAMONAVIY O‘QITISH METODLARINI
QO‘LLASH SAMARADORLIGI**

Haydarov Sarvar Baxtiyorovich

Jizzax politexnika instituti Jismoniy tarbiya kafedrası

Annotatsiya.

Mazkur maqolada futbol mashg‘ulotlarida zamonaviy o‘qitish metodlarini qo‘llashning o‘quv jarayoniga ta’siri, sportchilarning jismoniy, texnik va taktik tayyorgarligini oshirishdagi roli yoritilgan. Tadqiqotda interaktiv o‘qitish, raqamli tahlil, sun’iy intellektidan foydalanish va individual yondashuv asosidagi mashg‘ulotlarning samaradorligi tahlil qilingan. Natijalarga ko‘ra, zamonaviy o‘qitish metodlari sportchilarning faolligini oshiradi, o‘zini baholash, mustaqil qaror qabul qilish va jamoaviy muvofiqlashuvni kuchaytiradi.

Kalit so‘zlar

futbol, zamonaviy metodlar, interaktiv o‘qitish, raqamli texnologiya, taktik fikrlash, sun’iy intellekt, metodika.

Abstract.

This article discusses the impact of the use of modern teaching methods in football training on the learning process, their role in improving the physical, technical and tactical preparation of athletes. The study analyzed the effectiveness of training based on interactive learning, digital analytics, the use of artificial intelligence and an individual approach. According to the results, modern teaching methods increase the activity of athletes, enhance self-assessment, independent decision-making and team coordination.

Key words

football, modern methods, interactive learning, digital technology, tactical thinking, artificial intelligence, methodology.

Kirish. Futbol bugungi kunda nafaqat ommabop sport turi, balki yoshlarning jismoniy rivojlanishi, irodaviy fazilatlarini shakllantiruvchi muhim ta’lim vositasidir. So‘nggi yillarda sport ta’limida an’anaviy yondashuvlardan zamonaviy, texnologik va interaktiv metodlarga o‘tish jarayoni jadal kechmoqda.

O‘zbekiston Respublikasining PF–6099-sonli farmoni (2020-yil 30-oktabr)da sport mashg‘ulotlarini innovatsion metodlar asosida tashkil etish, ilg‘or xorijiy tajribalarni joriy etish, raqamli tahlil tizimlaridan foydalanish zarurligi belgilangan.

Futbol mashg'ulotlarida zamonaviy o'qitish metodlaridan foydalanish — bu faqat jismoniy tayyorgarlikni emas, balki o'yinchilarning fikrlash, tahlil qilish va tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi — futbol mashg'ulotlarida zamonaviy o'qitish metodlarini qo'llashning o'quvchilar va talabalar tayyorgarlik darajasiga ta'sirini aniqlash hamda metodikaning samaradorligini ilmiy asoslashdir.

Metodika. Tadqiqot 2024-yilda Jizzax politexnika instituti va Toshkent davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti futbol yo'nalishida olib borildi. 60 nafar talaba tadqiqotda ishtirok etdi: 30 nafari **eksperimental guruh** (zamonaviy metod asosida o'qitildi), 30 nafari esa **nazorat guruhi** (an'anaviy usulda shug'ullandi).

Tadqiqot 10 haftalik davrni o'z ichiga oldi. Quyidagi zamonaviy o'qitish metodlari qo'llanildi:

- **Interaktiv metodlar:** “Aqliy hujum”, “Taktik holatni tahlil qilish”, “Rol o'ynash o'yini”;
- **Raqamli tahlil vositalari:** videoanaliz, dron yordamida mashg'ulotlarni kuzatish, harakat trayektoriyasini baholovchi dasturlar (Hudl, Dartfish);
- **Sun'iy intellektli platformalar:** o'yin statistikasi va jismoniy yuklamani monitoring qilish dasturlari;
- **Shaxsiylashtirilgan yondashuv:** har bir futbolchi uchun alohida yuklama jadvali tuzildi.

Natijalar o'yinchilarning tezkorlik, texnik aniqlik, to'pni nazorat qilish, o'zaro hamkorlik va motivatsiya darajalari bo'yicha baholandi.

Natijalar. Tadqiqot yakunida eksperimental guruhda ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Quyidagi natijalar qayd etildi:

Ko'rsatkichlar	Boshlang'ich holat	Tajriba yakuni	O'sish (%)
Tezkorlik (40 m yugurish)	6,1 soniya	5,5 soniya	+9,8 %
To'pni nazorat qilish aniqligi	67%	84%	+17 %
Taktik holatni tahlil qilish qobiliyati	60%	81%	+21 %
Jamoaviy muvofiqlashuv darajasi	70%	89%	+19 %
O'yin motivatsiyasi	73%	92%	+19 %

Ushbu natijalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy metodlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'yinchilarni mustaqil fikrlash, tezkor harakat qilish, bir-biriga moslashish va jamoaviy natijaga intilish ruhida tarbiyalaydi.

Nazorat guruhi esa, an'anaviy mashg'ulotlarda qatnashgan bo'lsa-da, faqat 7–9% atrofida o'sish qayd etilgan. Bu esa innovatsion metodlarning ustunligini isbotlaydi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari xorijiy manbalar bilan solishtirilganda ham o'z tasdig'ini topadi. **Soliyev Farrux Farxod o'g'li (2023)** o'z ilmiy ishida futbol mashg'ulotlarida raqamli monitoring tizimlari yordamida sportchilarning texnik ko'rsatkichlarini 20% gacha yaxshilash mumkinligini ta'kidlagan. Shuningdek, **Kim & Lopez (2022)** tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlarda interaktiv mashg'ulotlar futbolchilarning motivatsiya va o'zaro aloqa ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatgan.

Zamonaviy futbol o'yinida raqamli texnologiyalar va interaktiv o'qitish metodlarini qo'llash sportchini faqat jismoniy emas, balki intellektual jihatdan ham tayyorlaydi. Bu yondashuv o'yin vaqtida strategik fikrlash va tahlil qilish tezligini oshiradi.

O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida bunday metodlarni keng joriy etish, futbol murabbiylari uchun raqamli pedagogika bo'yicha malaka oshirish kurslarini tashkil etish tavsiya etiladi.

Xulosa. Futbol mashg'ulotlarida zamonaviy o'qitish metodlaridan foydalanish sportchilarning texnik, taktik va psixologik tayyorgarligini oshiradi.

1. Interaktiv va raqamli yondashuv o'quvchilarda mustaqillik, tahliliy fikrlash va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.
2. Sun'iy intellekt va videoanaliz asosida mashg'ulotlarni rejalashtirish mashg'ulotlar samaradorligini 15–20% gacha oshiradi.
3. Futbol bo'yicha ta'lim jarayonida "Smart Football Training" platformasini joriy etish, o'qituvchilarni zamonaviy texnologiyalarni o'qitish metodikasiga o'rgatish muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. **"Jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish to'g'risida"gi PF-6099-sonli farmon.** – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. **"Sport sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish konsepsiyasi."** – Toshkent, 2022.
3. Soliyev Farrux Farxod o'g'li. *"Futbol mashg'ulotlarini raqamli monitoring asosida tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari."* – Jizzax: JPI, 2023.
4. Kim, J. & Lopez, M. *"Interactive methods in football training: Cognitive and physical outcomes."* // *International Journal of Sports Pedagogy*, Vol. 11(2), 2022.

5. Mamatov, R. *“Sport mashg‘ulotlarida innovatsion texnologiyalarni qo‘llash.”* – Toshkent: TDJTSU, 2021.
6. Hasanov, S. *“Futbolchilar tayyorgarligida psixologik va texnik yondashuvlarning uyg‘unligi.”* – *Sport va ilm*, №3, 2023.
7. World Football Federation (FIFA). *“Digital Training Systems in Modern Football.”* – Zurich, 2022.
8. Karimova, D. *“Sportda interaktiv o‘qitish metodlari samaradorligi.”* – *Ta’lim va fan innovatsiyalari*, №2, 2023.
9. Rashidov, U. *“Oliy ta’limda sport mashg‘ulotlarini individual yondashuv asosida tashkil etish.”* – Toshkent: OTM nashriyoti, 2022.
10. Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. *“Sport mashg‘ulotlarini raqamlashtirish strategiyasi.”* – Toshkent, 2024.